

СТАНОВИЩЕ

на д-р Стилиян Йотов, професор в СУ

относно дисертацията на д-р Веселин Петров

Процесуалната философия: история и съвременност

за придобиване на научната степен доктор на философските науки

Дисертацията на Веселин Петров е в обем от 464 стр., съпровожда се от подробен автореферат, 95 стр. и е издадена като книга през 2010 г., за която са налице рецензии в България и в чужбина. По темата на дисертацията са направени общо 25 публикации. Собствената му преценка на приносните моменти в нея е адекватна и добре обоснована.

Изследването на Веселин Петров е посветено на тема, слабо позната в България, но радваща се на засилващ се интерес през последното десетилетие в света. В този смисъл то е актуално и посветено на важна проблематика в съвременната философия. Петров е много добре запознат с литературата по въпроса, за което свидетелства библиографията от общо 304 заглавия, от тях само 27 на български език.

В съдържателен план в работата изпъкват две линии – една историко-философска и една теоретико-философска – които са много сполучливо съчетани и това придава оригинално научно значение на дисертационния труд.

А. От гледната точка на историка на философията книгата *Процесуалната философия: история и съвременност* разкрива следните свои постижения и приноси.

Първо, тя обогатява представата за настъпилния прелом във философията през 20-те години на ХХ в., когато *Трактатът* на Вингенщайн (1922), *История и класово съзнание* на Лукач (1923), *Опит и природа* на Дюи (1925), *Битие и време* на Хайдегер (1927) буквално задават нова парадигма на мисленето, в която контекстите на човешката дейност и общуване се разкриват като първични спрямо субективността на мисленето или обективния досег с действителността. Другата особеност на изброените произведения, както добре се знае, е изтъкването на роля на езика в управлението на тази изначална човешка практика. Реконструкцията на Веселин Петров нарежда основната книга на Уайтхед – *Процес и реалност* – наравно с посочените по-горе; при това не само защото публикацията ѝ от 1929 г. попада в десетилетието и на тяхната поява. Проектът на Уайтхед е представен тъй, сякаш резистентно устоява пред напора

на преобладаващата промяна, съхранявайки старата традиция на обективистото отношение към света и предлагайки аргументи за равноправното му присъствие в настоящето на философията. Част втора и няколко глави от част трета в изследването на Веселин Петров извеждат на бял свят корените на теоретичния модел на Уайтхед, вплетени в концепциите на Лайбницовата монадология, на немския абсолютен идеализъм и британското неохегелианство, като и, разбира се, на ранния американски прагматизъм. Навсякъде това се оказва не някакво закъсняло догонване на позабравени решения, а преосмисляне на силно наследство и изграждане на алтернатива, открояваща се по един своеобразен начин на фона на морето от скъсали с класическия обективизъм опити за новаторство. В един по-широк план делото на Уайтхед изпъква – навярно единствено в синхрон с неотомизма – като нагласа, в която не просто е съхранена някаква носталгия, но трезво предчувствие, че другият път рано или късно също ще започне да търси начини за обратен завой.

Второ, книгата на Веселин Петров ни кара да погледнем с друго око и на официалната история на американската философия след Втората световна война, времето когато емигриралите от Европа позитивисти предпочитат да останат в САЩ, а там тонът се задава изключително от Куайн. Тази линия на изследването се надгражда по сполучлив начин върху темата за отношението между Ръсел и Уайтхед, от което се вижда принципното разминаване на процесуалната философия с позитивизма, и кулминира в проследяването на делото на немалкия брой следовници на Уайтхед, сред които българската публика може да идентифицира най-вече, ако не и единствено Н. Решер. Веселин Петров ни запознава буквално с цяла общност от сподвижници, локализирана във важни изследователски центрове на различни континенти, за които процесуалната философия е адекватният модел за разбиране на съвременната наука (особено част 4).

Изтъкнатите два аспекта определят значението на изследването на Веселин Петров, което надхвърля далеч локалния хоризонт на езика, на който е представено. То е поучително за всеки, който иска да се ориентира в панорамата на философските школи на XX в. Същевременно детайлното вглеждане в етапите и понятията, в имената на представителите и разклоненията на процесуалната философия представляват незаменим принос за българската рецепция на един начин на мислене, за дълго време

замъгляван от признатата валидност единствено на Енгелсовата *Диалектика на природата*.

Б. От гледната точка на теоретика на философията, реконструиращ в най-общ план предметността и методите на науката, *Процесуалната философия: история и съвременност* притежава също така черти на оригиналност и дори радикалност.

В тази насока най-силно впечатление прави тезата за „конструктивния позитивизъм”, изложена концептуално в началото на дисертацията и използвана приложно в последната част. Благодарение на тази постановка анализите на постмодерните философи на науката не се отхвърлят като парадоксални или противоречиви, а се „снемат”, в тях се намира съдържание – свързано на-вече с релативността на предметния свят на всяко едно изследване – което бива „спасено” и обяснено с помощта на принципите и резултатите от процесуалната философия. Това партниране между два стила на мислене, единият верен на традиционализма, другият силно предизвикателен, е ползотворно и чертаещо перспективи за бъдещи анализи.

По отношение на изложението и стила на разработката на Веселин Петров резултатите са безупречни и образцови. Въпреки своята утвърденост в науката, опит и рутина, Петров е написал дисертацията си в съответствие с всички формални изисквания, позволяващи лесна преценка на отделните замисли, хипотези и резултати, употребил е език, в който смисълът е ясен и недвусмислен, а новите понятия са преведени на други езици, предложени са им български еквиваленти и са обяснени.

Като имам предвид изброените достойнства на дисертационния труд на Веселин Петров, широтата на познанията в областта на неговите изследвания и уменията му да ги анализира философски, давам своето положително становище и еднозначно смятам че Журито трябва да му присъди научната степен „доктор на философските науки”.

Нямам съвместни публикации и не съм участвал в съвместни проекти с Веселин Петров.

София, 18.09.2011 г.

(проф. дфн Стилиян Йотов)